

XXII НАЦИОНАЛНА ОЛИМПИАДА ПО АСТРОНОМИЯ
19-21 април 2019 г., Стара Загора

Тест 7-8 клас – решения

1. С: 2P/Енке е известна краткопериодична комета, обикаляща около Слънцето по орбита с голяма полуос 2.22 AU.

2. А: Мелбърн е в южното полукълбо на географска ширина $38^\circ S$ и звездите с деклинация над $90^\circ - 38^\circ = 52^\circ$ са неизгряващи там. Цялото съзвездие Малка мечка (Ursa Minor), в което е Полярната звезда, е на деклинация над 65° .

3. Е: Земята се завърта около оста си за 23h 56min. Поради това, звездите изгряват около 4 минути по-рано спрямо пояското време (времето на часовника) на утрешния ден. След 3 дни звездата ще изгрява $4 \times 3 = 12\text{min}$ по-рано, т.е. в 20:35.

4. В: Звездните купове в каталога на Месие са в нашата галактика, т.е. са по-близо от другите галактики (вкл. от Големия магеланов облак). На разстояние около 180pc от нас, М44 е един от най-ярките и съответно близки разсеяни звездни купове.

5. Е: Бетелгейзе е червен свръхгигант, около 900 пъти по-голям на размер от Слънцето.

6. С: Голямата полуос на орбитата на Сатурн е 9.58 AU.

7. А: Ахернар от съзвездието Еридан е 9-тата най-ярка звезда на нощното небе.

8. С: В първа четвърт Луната е на 90° градуса в посока изток от Слънцето, близо до еклиптиката. Тоест, тя ще е приблизително в тази посока, в която Слънцето се наблюдава 3 месеца по-късно, близо до есенното равноденствие. Точката на есенното равноденствие е в Дева.

9. 384   **1т:** 380-390   **0.5т:** 360-410

Двата града са изключително близо до 60-тия паралел и ще приемем, че лежат на него. Този паралел е 2 пъти по-къс от еkvатора, тъй като е с 2 пъти по-къс радиус (страната срещу ъгъл 30° е половината от хипотенузата). Дължината на 60-тия паралел е πR , където $R=6378\text{ km}$ е еkvаториалният радиус на Земята. *Дължината на паралела е $2\pi R \cos(\varphi)$.*

Разстоянието между градусите е приблизително равно на $(\Delta\lambda/360^\circ)\pi R = 384 \text{ km}$, където $\Delta\lambda = 6.9^\circ$ е разликата в географските дължини.

Всъщност, най-краткият път по въздух е по геодезичната линия (големия кръг), а не по паралела и реално е 385 km.

10. 240   **1т:** 235-245

От III Закон на Кеплер $r[\text{AU}]^3/T[\text{yr}]^2 = 1$

орбиталният период е $T_{\text{sid}} = 4.192 \text{ yr}$. Синодичният период се намира от

$$1/T_E = 1/T_{\text{sid}} + 1/T_{\text{syn}}$$

$$T_{\text{syn}} = 1.313 \text{ yr}$$

За един синодичен период ще се наблюдават две съединения (горно и долно), гледано от астероида. Тоест, търсеното време е $T_{\text{syn}}/2 = 0.657 \text{ yr} = 240 \text{ d}$.

11. 0.58   **1т:** 0.56-0.61   **0.5т:** 0.5-0.7

Плътноста на Слънцето е $\rho_{\text{sol}} = M_{\text{sol}}/V_{\text{sol}} = 1.409 \text{ g/cm}^3$, тъй като $V_{\text{sol}} = (4/3)\pi R_{\text{sol}}^3$.

Отношенията на плътностите на Сириус и Слънцето е

$$\rho_s/\rho_{\text{sol}} = (M_s/M_{\text{sol}})/(R_s/R_{\text{sol}})^3$$

$$\rho_s = 0.58 \text{ g/cm}^3$$

12. 56.7   **1т:** 55-60   **0.5т:** 45-110

Радиусът на луната е $R = 1738 \text{ km}$.

Средното разстояние Луна-Земя е $r = 384\,000 \text{ km}$.

Орбиталният (сидеричен) период на Луната е $T = 27.32 \text{ d}$.

Скоростта на Луната по орбитата е $v = 2\pi R/T$

Търсеното време е $t = 2R/v = 56.7 \text{ min}$.

13. 10.03   **1т:** 9.9-10.1

Звездната величина на Вега е 0.03 mag . Бялото джудже със 100 пъти по-малък радиус има $100^2 = 10\,000$ по-малка площ. При същата повърхностна температура и същото разстояние бялото джудже ще се вижда $100^2 = 10\,000$ пъти по-слабо. Пет звездни величини разлика са 100 пъти отношение в осветеностите. Тогава 10 звездни величини ще са 100^2 отношение в осветеностите. Тоест, звездната величина се повишава с 10 и е $0.03+10 = 10.03 \text{ mag}$. (Или от формулата на Погсън $m = 0.03 - 2.5\lg(1/10\,000) = 10.03 \text{ mag}$)

14. 5720   **1т:** 5600-5840 **0.5т:** 5200-6200

Ъгловият размер на галактиката е $\delta=15.8'$. Разстоянието до галактиката е $r = 3.4 \text{ Mpc} = 11.089 \text{ Mly}$ (милиона светлинни години). Тоест, светлината от нас до галактиката стига за $t = 11.089$ милиона години.

Радиусът на галактиката е $R = (\delta/2)r = 7810 \text{ pc}$

Линейната скорост на звездите около центъра на галактиката е $v = 2\pi R/T = 77.4 \text{ km/s}$

Тъй като 11 милиона години са много по-малко от орбиталния период, приемаме, че двете звезди се движат линейно, по-лъча на зрение за това време. Ако при излъчване на сигнала те са на еднакво разстояние от нас, след време $t = 11.089 \text{ Myr}$ разликата в разстоянието до X и Y ще е $2vt$ и разликата във времената на пристигане на сигнала ще е

$$\Delta t = 2vt/c = 5720 \text{ yr}$$

$c = 300\,000 \text{ km/s}$ е скоростта на светлината във вакуум